

Uppdatering av konjunkturbilden Augusti 2021

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten. I augusti görs en kortare **uppdatering av konjunkturbilden**, som omfattar en handfull sidor med tabeller och grafer.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi varje år de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier, Working paper, PM** och som remissvar.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken hittar du under www.konj.se/statistik.

Förord

Arbetet med uppdateringen av konjunkturbilden i augusti har letts av prognoschef Ylva Hedén Westerdahl. I uppdateringen har inkommande statistik beaktats till och med den 5 augusti 2021.

Stockholm i augusti 2021

Urban Hansson Bruswitz
Generaldirektör

Uppdatering av konjunkturbilden

Återhämtningen i den svenska ekonomin fortsatte som väntat det andra kvartalet i år. Enligt SCB:s BNP-indikator ökade BNP med 0,9 procent samtidigt som sysselsättningen steg med 1,2 procent. Lättade pandemirestriktioner bidrar till att hushållen ökar konsumtionen rejält det tredje kvartalet och ekonomin gör då ett glädjeskutt. Därefter går återhämtningen in i en lugnare fas. Deltavarianten av coronaviruset är dock en betydande osäkerhetsfaktor. Om smittspridningen fortsätter att öka under hösten och restriktionerna åter skärps, finns det en risk att återhämtningen kommer av sig. Bedömningen att konjunkturen fortsätter att förbättras under hösten och vintern vilar dessutom på antagandet att problematiken kring Cementas produktion på Gotland inte leder till att det uppstår någon omfattande brist på cement i Sverige. De offentliga finanserna förstärks i år när ekonomin återhämtar sig. Konjunkturinstitutets bedömning är att det finns ett utrymme om ca 40 miljarder kronor för ofinansierade åtgärder i budgeten för 2022. Det är ca 10 miljarder kronor mer än bedömningen i juni. Om ambitionen är att bibehålla personaltätheten i offentligt finansierad verksamhet och samtidigt öka standarden i normal takt in-tecknas huvuddelen av budgetutrymmet.

ÅTERHÄMTNINGEN FORTSATTE DET ANDRA KVARTALET

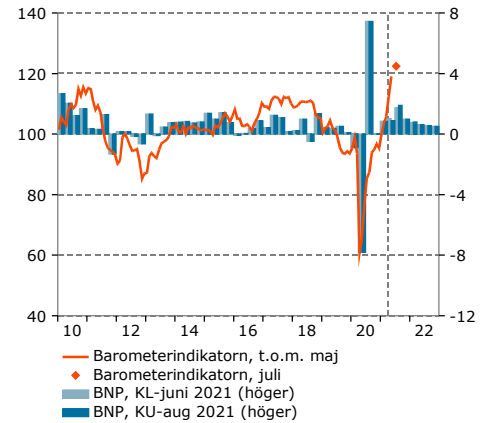
Den svenska ekonomin fortsatte att återhämta sig det andra kvartalet i år. Enligt SCB:s BNP-indikator ökade BNP med 0,9 procent jämfört med kvartalet före.¹ Det är en marginellt mindre uppgång än vad Konjunkturinstitutet förutsåg i prognosen i juni (se diagram 1). En förklaring är att varuexporten utvecklades något svagare än väntat. Enligt utrikeshandelsstatistiken föll varuexporten tillbaka något det andra kvartalet, trots att industrins exportordergång enligt Konjunkturbarometern steg snabbt (se diagram 2) och exportorderstocken var på en historiskt sett mycket hög nivå. En rimlig tolkning är att produktionen till viss del hämmades av problem med leveranser av olika insatsvaror.

Den fortsatta återhämtningen syns även på arbetsmarknaden. Enligt Arbetskraftsundersökningarna (AKU) steg sysselsättningen med 1,2 procent det andra kvartalet, vilket var något mer än de 1,0 procent som Konjunkturinstitutet förutsåg i juniprognosen. Enligt AKU ökade arbetskraften än mer och

¹ De redovisade kvartalsvisa tillväxttakterna avser säsongsrensade värden om inget annat anges.

Diagram 1 Barometerindikatorn och BNP

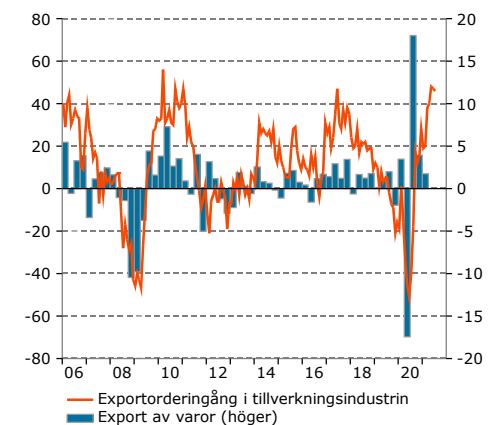
Index medelvärde=100, månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 2 Exportordergång i tillverkningsindustrin och export av varor

Nettotal, säsongsrensade månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

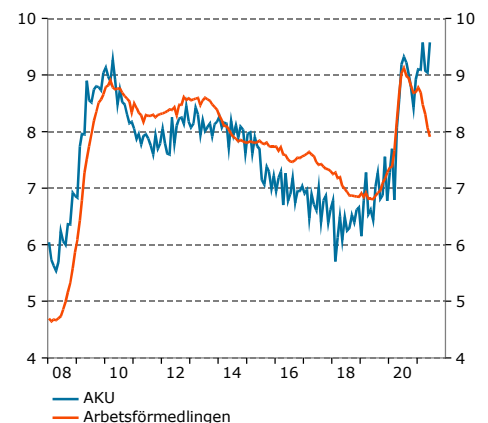

Anm. Export av varor enligt nationalräkenskaperna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 3 Arbetslöshet och inskrivna, 16-64 år

Procent av arbetskraften, säsongsrensade månadsvärden

Anm. Arbetslöshet enligt AKU och inskrivna enligt Arbetsförmedlingen.

Källor: SCB och Arbetsförmedlingen.

arbetslösheten (15–74 år) steg därmed något till 9,3 procent, i kontrast till den nedgång till 8,9 procent som Konjunkturinstitutet förutsåg i juniprognosen. Enligt AKU har arbetslösheten stigit successivt under året, men statistiken påverkas av omläggningen av AKU som genomfördes vid årsskiftet.² Antalet inskrivna vid arbetsförmedlingen (16–64 år) har dock fallit markant under året (se diagram 3).

GLÄDJESKUTT DET TREDJE KVARTALET

I prognosen i juni förutsågs att återhämtningen skulle accelerera det tredje kvartalet när restriktionerna till följd av covid-19 lättar. Enligt SCB ökade BNP redan i juni med hela 2,5 procent, vilket spiller över på den kvartalsvisa tillväxten det tredje kvartalet. Även annan nyttillkommen statistik indikerar att tillväxten tar mer fart det tredje kvartalet. Barometerindikatorn, som speglar stämningläget i ekonomin som helhet, har fortsatt att stiga de senaste månaderna och var i juli på den högsta nivån sedan den började publiceras i februari 2007 (se diagram 1).

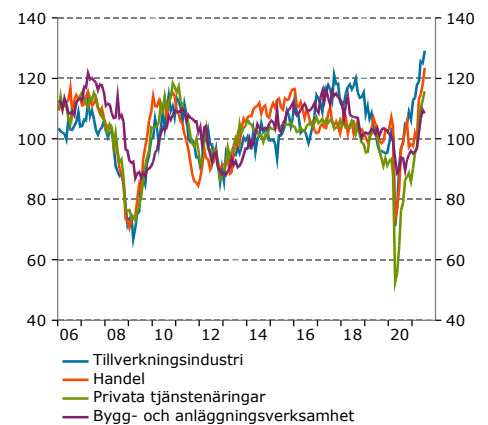
Konjunkturbarometerens konfidensindikatorer på branschnivå har också stigit de senaste månaderna och för tillverkningsindustrin och handeln innebar julimätningen nya toppnoteringar (se diagram 4). Inköpschefsindex och produktionsplanerna i Konjunkturbarometern är fortsatt mycket optimistiska för tillverkningsindustrin och tjänstebranscherna (se diagram 5) och anställningsplanerna har fortsatt att öka snabbt de senaste månaderna (se diagram 6).

Grunden för den utbredda optimismen i näringslivet är en stark efterfrågeutveckling. I juniprognosen förutsågs att den globala konjunkturen återhämtar sig det andra halvåret i år och nästa år. Prognosen står sig väl, även om spridningen av deltavarianten av Coronaviruset oroar. Liksom i juni bedöms därmed den svenska exportmarknaden växa relativt snabbt framöver och exporttillväxten tar fart igen det tredje kvartalet. Problemen med leveranser av insatsvaror fortsätter dock att i viss utsträckning hämma produktionen. Samtidigt innebär utfasningen av restriktionerna till följd av covid-19 och fortsatt stigande sysselsättning att hushållens konsumtion ökar kraftigt det tredje kvartalet. Den sammantagna bedömningen är att BNP ökar med 1,9 procent det tredje kvartalet jämfört med kvartalet före. Det är en något starkare utveckling än vad som förutsågs i juni (se diagram 1).

² Se fördjupningen "Varför fler arbetslösa men färre inskrivna vid Arbetsförmedlingen?" i *Konjunkturläget*, juni 2021.

Diagram 4 Konfidensindikatorer i olika branscher

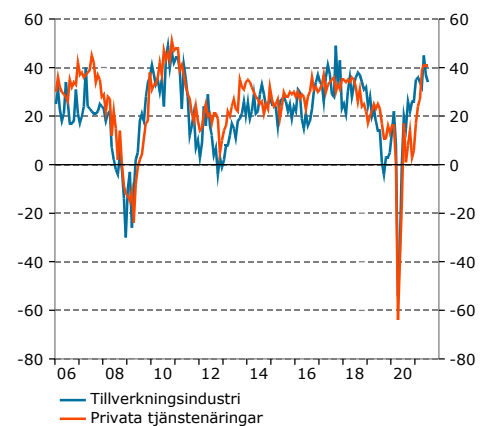
Index medelvärde=100, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 5 Produktionsplaner i olika branscher

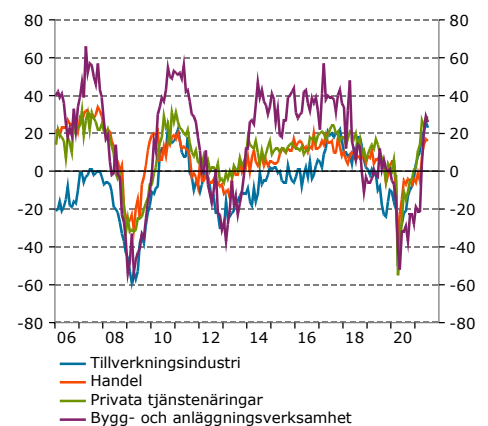
Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 6 Anställningsplaner i olika branscher

Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

STOR OSÄKERHET OM UTVECKLINGEN

I prognosen i juni gjordes bedömningen att återhämtningen fortskrider det fjärde kvartalet i år och att resursutnyttjandet i ekonomin som helhet, mätt som BNP-gapet, blir normalt i början av nästa år för att sedan stiga ytterligare något under året. En sådan utveckling bedöms fortfarande vara den mest sannolika och prognosen från i juni står sig i stora drag.

Osäkerheten om utvecklingen är dock stor. Liksom i juni betingas prognosen på ett antal antaganden angående covid-19-pandemin (se marginalrutan ”Grundläggande antaganden för prognosen”). De antaganden som gjordes i juni har i stora drag slagit in och de antaganden som görs nu är i linje med vad som antogs i juni. Smittspridningen och belastningen på sjukvården av covid-19 patienter antas förbli relativt låg framöver. Spridningen av deltavarianten av coronaviruset är dock en betydande osäkerhetsfaktor. Om smittspridningen tar mer fart än vad som antagits och belastningen på sjukvården stiger påtagligt framöver är det möjligt att restriktionerna för att dämpa smittspridningen åter skärps. Tillsammans med en ökad självpåtagen social distansering skulle det kunna få negativa effekter på den ekonomiska utvecklingen.

Sedan juniprognosen har det dessutom tillkommit en ny osäkerhetsfaktor för svensk ekonomi. Mark- och miljööverdomstolens beslut att avvisa Cementas ansökan om fortsatt kalkbrytning på Gotland efter den 31 oktober i år riskerar att leda till en temporär brist på cement i Sverige under prognosperioden. Prognosen baseras på antagandet att så inte sker och att produktionen i Sverige inte kommer att hämmas i någon större omfattning av cementbrist.

SYSSELSÄTTNINGEN FORTSÄTTER ATT STIGA SNABBT

De starka anställningsplanerna i näringslivet indikerar att sysselsättningen fortsätter att stiga snabbt det andra halvåret i år (se diagram 6), men uppgången dämpas något jämfört med det andra kvartalet. Trots den starka utvecklingen under loppet av 2021 beräknas den uppmätta sysselsättningen i AKU minska helåret 2021 som en konsekvens av omläggningen av AKU (se tabell 1). Under loppet av nästa år faller tillväxten i sysselsättningen tillbaka ytterligare något när BNP ökar långsammare, men antalet sysselsatta ökar ändå med 2 procent jämfört med i år. Den starka sysselsättningsstillväxten gör att arbetslösheten faller tillbaka snabbt men den uppmätta arbetslösheten i AKU förutses trots detta ligga väl över 7 procent mot slutet av nästa år (se diagram 7). Jämfört med juniprognosen är arbetslösheten något uppjusterad under hela prognosperioden.

Grundläggande antaganden för prognosen

Prognosen baseras på ett antal antaganden angående covid-19-pandemin. De mest betydande antagandena är:

- Smittspridningen har dämpats i många länder, inte minst OECD-länderna, delvis som en följd av en stigande vaccinationsgrad. I OECD-länderna fortsätter tidigare införda restriktioner att fasa ut successivt framöver. I de delar av världen där vaccineringen går långsammare tar det längre tid innan restriktionerna fasas ut.
- I Sverige antas alla i den vuxna befolkningen ha erbjudits en första dos vaccin under september och en andra dos ungefär en månad senare.
- Spridningen av covid-19 i Sverige sjönk tidigare under sommaren till en låg nivå, men en viss uppgång har noterats de senaste veckorna. Vården är måttligt belastad av covid-19 patienter och ca 80 procent av den vuxna befolkningen har fått åtminstone en dos vaccin. Smittspridningen förblir relativt låg i Sverige framöver och en uttalad fjärde våg av smittspridning undviks, även om lokala utbrott kan förekomma. Eftersom de grupper som har störst risk att bli svårt sjuka är vaccinerade i mycket hög utsträckning kommer belastningen på sjukvården av covid-19 patienter att förbli relativt låg.
- Huvuddelen av de restriktioner som ännu finns på plats fasas ut under resterande delen av året. Vissa påbud, som exempelvis att stanna hemma vid symptom, antas dock ligga kvar längre.
- Den självpåtagna sociala distanseringen fortsätter att minska under resterande delen av året, även bland de som inte har vaccinerats eller tidigare haft covid-19.
- Från och med höstterminen kommer undervisning i allt väsentligt att ske på plats inom alla svenska utbildningsenheter.
- Minskade formella och självpåtagna restriktioner i Sverige och i omvärlden innebär att utrikesresandet fortsätter att återhämta sig framöver. Utrikesresandet till framför allt många destinationer utanför Europa kommer dock fortsatt att hållas tillbaka av hög smittspridning i vissa länder och formella samt självpåtagna restriktioner.

TILLFÄLLIGT HÖG INFLATION I ÅR OCH LÅGRÄNTEPOLITIKEN BESTÅR

Den starka sysselsättningsstillväxten under året har gått hand i hand med ett växande problem för företagen att rekrytera personal med efterfrågad kompetens och bristtalen för näringslivet som helhet steg enligt Konjunkturbarometern i juli till en nivå som är tydligt högre än normalt (se diagram 8). Samtidigt har lönerna enligt Konjunkturlönestatistiken ökat allt snabbare de senaste månaderna och uppgången bedöms bli 2,9 procent i år, vilket är något mer än vad som förutsågs i juniprognosen (se tabell 1).

Enligt Konjunkturbarometern har dock företagens lönsamhet återhämtat sig snabbt den senaste tiden och är nu starkare än normalt i näringslivet som helhet (se diagram 9), även om det kan skilja sig åt markant mellan olika branscher. Behovet av att föra kostnadsökningar vidare till konsumentledet är därmed inte särskilt stort. Inflationen har trots det ökat snabbt hittills i år, men det förklaras till stor del av en kraftig uppgång i energipriserna. Det andra kvartalet uppgick KPIF-inflationen till 2 procent och inflationen fortsätter att stiga under det andra halvåret (se diagram 10). Exklusive energi blir inflationen fortsatt betydligt lägre än 2 procent i år. Nästa år, när energipriserna inte längre driver upp inflationen, faller KPIF-inflationen tillbaka till 1,7 procent. Detta bidrar till att Riksbanken ligger still med repo-räntan under hela prognosperioden.

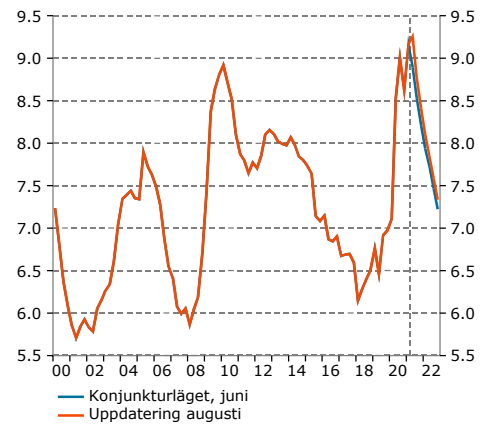
ÅTERHÄMTNINGEN STÄRKER DE OFFENTLIGA FINANSERNA

Omfattande finanspolitiska åtgärder genomfördes förra året och i år i syfte att stödja ekonomin. Återhämtningen i år bidrar till att det offentligfinansiella sparandet stärks markant (se diagram 11 och tabell 1). Sparandet ökar även i strukturella, det vill säga konjunkturjusterade, termer (se diagram 11).

De statliga stödåtgärderna förutses i allt väsentligt kunna fasas ut under senare delen av 2021. Detta bidrar till att de offentliga transfereringarna till den privata sektorn minskar med ca 50 miljarder kronor 2022, vilket motsvarar ungefär 1 procent av BNP. Samtidigt ökar de offentliga inkomsterna i takt med att ekonomin fortsätter att växa. De underliggande offentliga finanserna förbättras därmed markant även nästa år. Enligt Konjunkturinstitutets bedömning stiger det strukturella sparandet nästa år till att vara i linje med överskottsmalet, samtidigt som det finns ett utrymme för ofinansierade åtgärder om drygt 40 miljarder kronor som antas användas i budgeten för 2022. Att bibehålla personaltätheten i offentligt finansierade tjänster och öka standarden i tjänsterna i normal takt kräver utgiftsökningar om

Diagram 7 Arbetslöshet

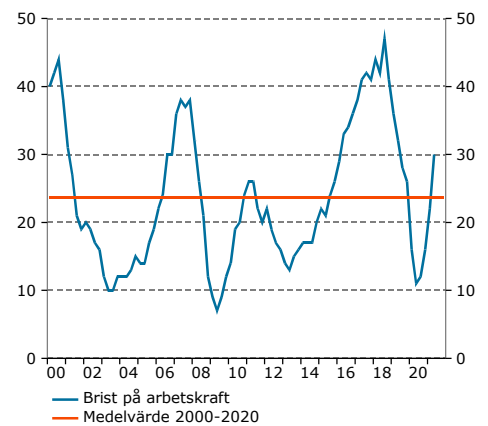
Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 8 Brist på arbetskraft i näringslivet

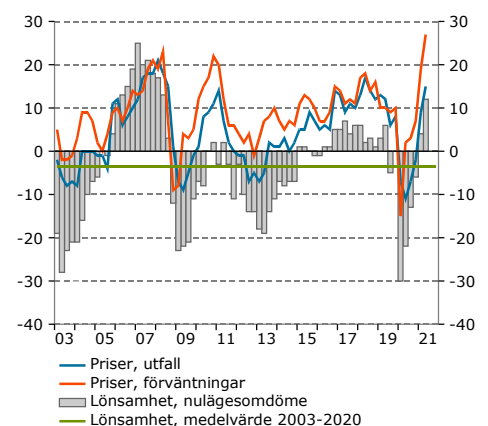
Andel ja-svar, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 9 Priser och lönsamhet, totala näringslivet

Nettotal, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

drygt 30 miljarder kronor, men även med en sådan ambition finns det ett utrymme om ca 10 miljarder kronor för ytterligare ofinansierade åtgärder.

Det beräknade budgetutrymmet för 2022 är ca 10 miljarder kronor högre än det budgetutrymme som beräknades i juniprognosen. Det ska dock poängteras att beräkningar av det strukturella sparandet och budgetutrymmet är mycket osäkra. Osäkerheten är förhöjd i år till följd av pandemin, vilket manar till försiktighet med de offentliga resurserna så att ett utrymme för finanspolitiska stimulanser finns kvar om ekonomin skulle utvecklas väsentligt sämre än vad som nu förutses.

Tabell 1 Uppdaterad prognos och revideringar jämfört med prognosen i Konjunkturläget juni 2021

Procentuell förändring respektive procentenheter om inget annat anges

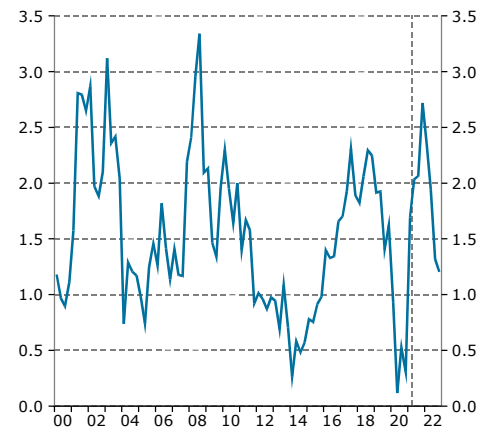
	2020	2021	Diff	2022	Diff
BNP, marknadpris	-2,8	4,4	0,0	3,6	0,1
Sysselsättning	-1,3	-0,2	0,1	2,0	0,0
Arbetslöshet ¹	8,3	8,9	0,2	7,7	0,1
Timlön ²	2,1	2,9	0,3	2,5	0,3
KPI	0,5	1,9	0,2	1,6	0,0
KPIF	0,5	2,1	0,2	1,7	0,0
Reporänta ^{3,4}	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Offentligt finansiellt sparande ⁵	-3,0	-1,6	0,0	0,3	0,0
Maastrichtskulden ⁵	39,7	37,4	0,0	33,6	0,1

¹ Procent av arbetskraften. ² Enligt Konjunkturlönestatistiken. ³ Procent. ⁴ Vid årets slut. ⁵ Procent av BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet

Diagram 10 KPIF

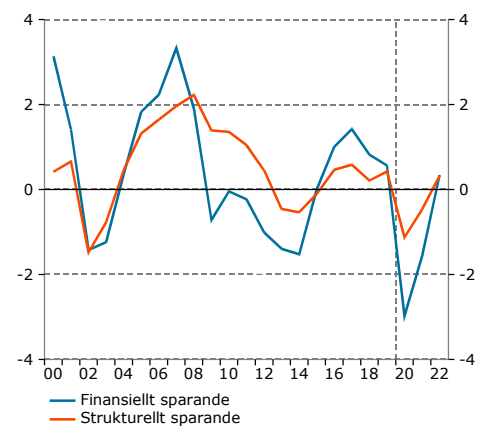
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 11 Finansiellt sparande och strukturellt sparande i offentlig sektor

Procent av BNP respektive procent av potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.